

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

ПРЕСТАНАК БРАКА И ПРАВНЕ ПОСЛЕДИЦЕ
(Мастер рад)

Ментор
Проф. др Дејан Јанићијевић

Студент
Милена Миланов М 035/20-О

Ниш, 2023.

САДРЖАЈ:

УВОД	1
I ПОРОДИЧНО ПРАВО И БРАК	2
1. Систем забране развода брака	3
2. Систем потпуне слободе развода брака.....	4
3. Систем санкција	4
4. Мешовити систем развода брака.....	4
5. Систем поремећености брачних односа	5
II СКЛАПАЊЕ БРАКА	6
III ПРЕСТАНАК БРАКА	8
1. Престанак брака смрћу.....	8
2. Престанак брака проглашењем несталог брачног партнера умрлим.....	9
3. Поништење брака.....	11
IV РАЗВОД БРАКА	13
1. Споразумни развод брака.....	17
1.1. Писмени споразум о вршењу родитељског права.....	18
1.2. Писмени споразум о деоби заједничке имовине	19
2. Развод брака по тужби.....	20
V БРАЧНИ УГОВОР – ПОЈАМ, ПРЕДМЕТ И ПРЕСТАНАК	21
1. Престанак брачног уговора.....	21
2. Непостојећи брачни уговори	23
VI ПРАВНЕ ПОСЛЕДИЦЕ ПРЕСТАНКА БРАКА	24
1. Правне последице личне природе	24
2. Правне последице личноимовинске природе.....	24
3. Правне последице имовинске природе.....	26
VII ЕМПИРИЈСКО ИСТРАЖИВАЊЕ	31
1. Циљ и предмет истраживања.....	31
2. Методологија.....	31
3. Хипотезе	31
4. Приказ и анализа резултата истраживања.....	32
VII ЗАКЉУЧАК	36

VIII ЛИТЕРАТУРА	38
IX ОСТАЛА ИСТРАЖИВАЧКА ГРАЂА	40
X САЖЕТАК И КЉУЧНЕ РЕЧИ.....	41
XI SUMMARY AND KEY WORDS	42
TERMINATION OF MARRIAGE AND LEGAL CONSEQUENCES	42
XII БИОГРАФИЈА СТУДЕНТА.....	43

УВОД

Институт брака је вероватно најбоље објашњен у Породичном закону Републике Србије у коме пише: Брак је законом уређена заједница живота жене и мушкарца¹, и као такав, требало би да буде оличење повезаности и склада између човека и жене, и да траје заувек. Међутим, савремено доба се све више мења, што наравно и није необично будући да ми и треба да напредујемо као човечанство, али поставља се питање: Да ли је исправан тај смер у коме идемо сви ми као друштво? Ово из разлога што је једна од промена које све више примећујемо у данашњици заправо повећање стопе развода па се због тога доводимо у недоумицу да ли је то у реду и уколико је одговор позитиван или негативан да откријемо разлоге за то.

Неспорно је да према Породичном закону Републике Србије сваки супружник има право на развод брака ако су брачни односи озбиљно и трајно поремећени или ако се објективно не може остваривати заједница живота супружника.² Дакле то је сада нека законска дефиниција развода брака која би требала да обухвати сваку реалну ситуацију што је наравно изузетно тешко те ћемо се у овом раду пре свега осврнути на то шта се подразумева под једним и другим условом а након тога и који су све то начини престанка брака. Брак може престати на више начина. Смрћу једног од супружника или проглашењем несталог супружника за умрло лице, поништењем и разводом. Док су смрт супружника, проглашење несталог супружника умрлим и развод брака начини престанка пуноважног брака, поништај представља начин престанка брака који није пуноважан, односно који је ништав или рушљив.

Дакле, биће сагледан породичноправни аспект брака, услови и начин његовог престанка али и имовинскоправни режим брака и могућности правних последица насталих престанком брака. Након тога ће бити спроведено емпиријско истраживање везано за начине престанка брака и његове правне последице.

---

¹Породични закон ("Сл. гласник РС", бр. 18/2005, 72/2011 - др. закони 6/2015) чл. 3

²Породични закон ("Сл. гласник РС", бр. 18/2005, 72/2011 - др. закони 6/2015) чл. 41

I ПОРОДИЧНО ПРАВО И БРАК

Брак представља друштвени однос који се током времена претворио у правни однос. Заправо, не постоји тачна дефиниција брака која би га прецизно одредила за све друштвене заједнице. Данас се настоји да се одреди његова правна нарав и неки општи признати предлози о њему, зато темељне предлоге о браку можемо повезати са неколико битних обележја од којих је на првом месту начело пристанка на брак, затим моногамност брака и трајност брака. Поред та три обележја, брак је заједница брачних другова која подразумева партнерство и једнакоправност у том браку. Ова обележја брака су структурална и изван њих брачни другови могу своју заједницу слободно да остваре посебно што се тиче имовинских питања и расподеле дужности у браку и породици.

Са друге стране, породично право је и посебна научна дисциплина. Она се бави систематизовањем правних норми, њиховим уопштавањем и груписањем у правне институте, изналагањем заједничких начела и критичким разматрањем постојећих и промишљањем нових и бољих решења.

Као неки закључак можемо рећи како се брак може описати као веза мушкарца и жене који се темељи на слободној одлуци, правно је призната и која подразумева животну заједницу. Институционално тумачење брак схвата као институцију природног права којем је природа одредила сврху, а тиме и структуру. Схватање брака као уговора подразумева да пристанак на брак није претпоставка за његов настанак него је и темељ односа. Треба рећи да појам брака је по законској дефиницији битна животна заједница жене и мушкарца коју правни поредак признаје као правни институт ако су задовољени прписани захтеви у погледу пола особа у браку и примене правила о склапању и престанку брака. Будући да је брак је законом уређена заједница живота жене и мушкарца³ па би требало би да буде оличење повезаности и склада између човека и жене, и да траје заувек. Међутим, савремено доба доноси са собом велике промене које се тичу брака и брачног живота и доводе до масовне појаве развода брака. Према Породичном закону Републике Србије, сваки супружник има право на развод брака када су брачни односи озбиљно и трајно поремећени или ако се објективно не може остваривати заједница

---

³Породични закон ("Сл. гласник РС", бр. 18/2005, 72/2011 - др. закон и 6/2015) чл. 3

живота супружника. Брак је у домаћем законодавству регулисан Породичним законом. Тумачењем члана 3. става 1. напред наведеног закона можемо доћи до закључка да у Републици Србији брак могу склопити само особе супротног пола, односно да истополни бракови нису дозвољени, као ни полигамија. Конститутивни елемент појма брака је и постојање заједнице живота. Заједница живота у браку је комплексан појам који у себи садржи емотивне, економске, стамбене, сексуалне, прокреативне и друге компоненте.⁴

Када је реч о системима развода, у литератури се углавном помињу системи потпуне забране и потпуне слободе развода, као и систем кривице, мешовити систем и систем тешког нарушавања брачних односа, односно система развода као правног лека. Истина, систем забране брака и систем потпуне слободе развода углавном су модификовани или потпуно напуштени.

1. Систем забране развода брака

Из схватања канонског права о браку као уставном божанском праву, о браку као сакраменту, произашло је схватање о нераскидивости брака. Стога се концепт забране развода одржава веома дуго у законодавству заснованом на канонском праву. Све до друге половине двадесетог века ово је било решење законодавства Италије, Шпаније, Бразила и низа јужноамеричких земаља. Забрана развода најдуже је трајала у Ирској. Тачније тек на референдуму 1995. године становништво је одлучило да уведе развод. Да би се разрешиле апсурдне ситуације фактички мртвих бракова, који нису имали шансе да наставе заједницу живота, у канонско право уведено је одвајање од трпезе и постеље, као начин фактичког раскида брака. На овај начин, истина је да се брак не прекида, већ се супружницима даје право да живе одвојено, без могућности склапања новог брака.

Данас у низу европских земаља, поред институције развода, постоји и раскид брака као реликт система о нераскидивости брака.

---

⁴Панов С., Антић О., Породично и наследно право, Београд 2015, стр.21 цит.

2. Систем потпуне слободе развода брака

У литератури се највише истиче да је систем потпуне слободе развода брака заступљен у земљама у којима се примењује шеријатско право. Истиче се да је воља супруге, било заједничка или само једне од њих, одлучујућа када је у питању развод. Само супружници цене оправданост останка у браку. Било какво мешање државе у ову сферу односа је искључено, јер би то значило атак на личне слободе и најинтимнију сферу људског живота. Негативне стране овог система, као и могућност злоупотребе, наметнуле су потребу спровођења мера за спречавање преваре циља брака.

3. Систем санкција

Како би ублажили строго схватање нераскидивости брака, већина грађанских кодификација прихвата теорију развода као санкцију. Према овом схватању, развод је санкција за прекршај брачних обавеза, санкција за његове неправде и недозвољена понашања (нпр. прељуба, рађање деце, злостављање, злонамерно и неоправдано напуштање супружника). Ова концепција је била заступљена у законодавству Француске, Белгије, Холандије, Енглеске, Данске. У савременом праву овај систем је скоро напуштен.

4. Мешовити систем развода брака

У савременом праву земаља ЕУ опште је прихваћен мешовити систем развода брака, по коме се развод брака сматра и санкцијама за повреду дужности, али и последицама узрока развода на основу случајне несреће једног од супружника (непостојаност, неспособност расуђивања). У овом систему се остварило схватање да је развод брака лек у ситуацији тешко поремећених и неподношљивих брачних односа, без обзира на врсту и природу узрока развода. Дакле, брак ће бити разведен ако је изгубио смисао и сврху постојања када је постао тешка заједница и за супружнике и за њихову децу. Долазимо до закључка да у мешовитом систему развода брака постоји основ за развод по кривици супружника, али и оне чији се брачни распад не може окривити. То је

био концепт већине грађанских кодификација 19. века које су прихватиле овај систем (Француска, Белгија, Холандија, Енглеска, Данска, Швајцарска и друге).

5. Систем поремећености брачних односа

Систем распада брака или систем правног развода је систем који доминира у савременом праву. За овај систем је релевантно стање тешког и трајног нарушавања брачних односа, без обзира да ли је до таквог стања дошло као резултат прикривеног или нескривеног понашања супружника. На овај начин омогућен је развод брака који је изгубио сврху и смисао, који је постао тешка, поремећена и неподношљива заједница за супружнике и њихову децу. Кривица за нестали поремећај је потпуно небитна.

У новије време, систем развода брака као лек је прихваћен у праву Немачке и Холандије. Реформа система развода у Немачкој резултирала је прихватањем чистог система развода као правног лека. Основни и једини узрок развода је распад, односно распад брачне заједнице. Раскид брака се претпоставља када се живот супружника распада и претпоставља се да се више неће наставити. Законодавац је начело кривице заменио начелом нереда, јер у већини случајева ни супружници ни суд нису у могућности да утврде све узроке нереда и по правилу процене њихову тежину за неуспех брака односно пропаст брачне заједнице.

II СКЛАПАЊЕ БРАКА

Пре свега би требало навести да се на поступак органа управе који је у вези са породичним односима примењују одредбе Закона о општем управном поступку. Породичним законом Републике Србије уређене су како позитивне тако и негативне претпоставке за склапање брака, почев од члана 15. па закључно са чланом 24. Од позитивних претпоставки морају бити испуњене следеће:

1. Различитост полова – у нашој замљи је пуноважан само онај брак који је склопљен између мушкарца и жене
2. Сагласна изјава воља за закључење брака која такође мора да испуни одређене услове а то су :
  - а) да пре свега буде дата озбиљно, дакле не у шали
  - б) потврдне изјаве морају бити истовремено дате
  - в) морају бити дате лично. Код ове претпоставке се може направити изузетак тако што ће један од супружника специјалним пуномоћјем овластити неко друго лице
  - г) те изјаве се не могу модификовати условом или роком
3. Форма брака – предвиђена је грађанска форма и она код нас представља конситутивни елемент пуноважности правног посла или тзв. *forma ad solemnitatem*. Она има двоструку функцију у брачном праву а то је 1. друштвена – на тај начин се контролише испуњеност услова за закључење брака и води се евиденција о браковима који су склопљени и 2. индивидуалну – њоме се указује „уговорним странама“ да су ступиле у озбиљан правни однос.

Када је у питању месна надлежност разликујемо:

1. **Стварну надлежност** - заснива се на територији општинског органа управе на коме се воде матичне књиге
2. **Месну надлежност** – она није одређена те се брак може склопити пред сваким стварно и функционално надлежним судом
3. **Функционалну надлежност** – припада матичару

Напред су набројани тзв. позитивне чињенице за склапање брака, међутим, постоје и тзв. брачне сметње које, уколико постоје у тренутку закључења брака, такав брак може бити или рушљив или ништав, све у зависности од тога о каквој се брачној сметњи ради. Све брачне сметње можемо поделити на следеће врсте:

- 1. Апсолутне и релативне** – што се тиче релативних ту се убрајају две врсте брачних сметњи: сродство (крвно, адоптивно и тазбинско) са одређеним изузецима⁵ и старатељство.
- 2. Отклоњиве и неотклоњиве** – у групу отклоњивих спадају оне брачне сметње које суд може отклонити тако што ће дати дозволу или ће накнадно одобрити. Врло је мали број њих а као пример отклоњивих јесу малолетство и тазбинско сродство. Већина брачних сметњи су неотклоњиве.
- 3. Привремене и трајне** – ова класификација брачних сметњи је извршена по томе што неке од њих могу временом престати, тачније не може престати само сродство, а брачност, малолетство и неспособност за расуђивање могу.
- 4. Оне које изазивају ништавост и оне које изазивају рушљивост брака.** Што се тиче ништавости брака њу могу проузроковати: неспособност за расуђивање, малолетство испод 16 год, брачност, старатељство и сродство. Док до рушљивости доводе: малолетство изнад 16 год, мане воље и неспособност за расуђивање која је престала.

Процедура склапања брака се састоји из 3 фазе: пријављивање, венчање и регистрација.

---

⁵Крвно сродство је регулисано чланом 19. Породичног закона Републике Србије у коме се наводи да брак не могу склопити сродници у правој линији, а од сродника у правој линији брак не могу склопити: рођени брат и сестра, брат и сестра по оцу или мајци, стриц и синовица, ујак и сестричина, тетка и братанац, тетка и сестрић, деца рођене браће и сестара, те деца браће и сестара по оцу или мајци.

Адоптивно сродство је регулисано чланом 20. истог закона и у њему ПЗ истиче да сродство засновано усвојењем (адоптивно сродство) представља сметњу за склапање брака као и крвно сродство.

Тазбинско сродство је регулисано чланом 21. такође Породичног закона РС и каже да брак не могу склопити тазбински сродници у првом степену праве линије: секар и снаха, зет и ташта, очух и пасторка те маћеха и пасторак. У ставу 2. истог члана ПЗ РС наводи да суд у изузетним случајевима може дозволити склапање брака између тазбинских сродника из става 1.

III ПРЕСТАНАК БРАКА

Брак може да престане смрћу супружника, поништајем или разводом. Када се деси да један од супружника умре или једног од супружника који је нестао прогласе умрлим⁶ такав брак престаје. Следећа ситуација престанка брака је када се он поништава зато што је рушљив⁷ или ништав⁸, док разводом брак престаје уколико супружници покрену поступак за развод брака. Развод се покреће тужбом мада има случајева када супружници могу да се договоре око свих битних чињеница па се поднесе споразумни предлог за развод. Конкретније везано за престанак брака у даљем току рада биће изложени резултати спроведени у истраживању везано за ове начине престанка брака и правних последица које произилазе, а сада ћемо обрадити сваки од начина престанка брака и поступак којим се они спроводе.

1. Престанак брака смрћу

Тренутак смрти једног или оба супружника утиче на то да престаје брак. Престанак брака смрћу уписује се у матичну књигу умрлих и доказује изводом из ове матичне књиге. Жена може да ступи у нови брак одмах након смрти свог партнера, односно није предвиђен протек одређеног временског рока како би могла поново да ступи у нови брак. У старијим законима, нови брак се могао склопити тек након што протекне одређени временски период од смрти мужа. Овакво решење још увек постоји, на пример, у

---

⁶ Проглашење несталог лица за умрло регулисано је Законом о ванпарничном поступку Републике Србије. У члану 57 овог закона стоји да се за умрло може се огласити лице: о чијем животу за последњих пет година није било никаквих вести, а од чијег је рођења протекло седамдесет година; о чијем животу за последњих пет година није било никаквих вести, а околноти под којима је нестало чине вероватним да више није у животу; које је нестало у бродолому, саобраћајној несрећи, пожару, поплави, земљотресу или у каквој другој непосредној смртној опасности, а о чијем животу није било никаквих вести за шест месеци од дана престанка опасности; које јенестало у току рата у вези са ратним догађајима, а о чијем животу није било никаквих вести за годину данаод дана престанка непријатељства.

⁷Брак је рушљив: ако га је склопило малолетно лице без дозволе суда; ако је на његово склапање супружник пристао под принудом иликада је на његово склапање супружник пристао у заблуди о личности другог супружника или о некој његовој битној особини

⁸Брак је ништав: ако су га склопила два лица истог пола, ако изјаве воље супружника нису биле потврдне или ако брак није склопљен пред матичарем; ако није склопљен ради остваривања заједнице живота супружника; ако је склопљен за време трајања ранијег брака једног супружника; ако га је склопило лице неспособно за расуђивање; ако су га међусобно склопили крвни, адоптивни или тазбински сродници између којих није дозвољено склапање брака; ако су га међусобно склопили старатељ и штићеник.

француском законодавству, где је прописано да жена може да ступи у нови брак тек након 300 дана од престанка претходног брака, с тим што тај рок престаје да тече у случају да се жена породи након смрти мужа и када жена добије лекарско уверење о овом периоду, овде је очигледно увођење сигурности о утврђивању очинства детета рођеног након престанка ранијег брака.

2. Престанак брака проглашењем несталог брачног партнера умрлим

У смислу члана 57. Закона о ванпарничном поступку (ЗВП), умрлим се може прогласити:

- 1) Лице о чијем животу није било вести за последњих 5 година, а од његовог рођења је протекло више од 70 година
- 2) Особа о чијем животу није било вести последњих 5 година, а за коју се вероватно сматра да више није жива
- 3) Особа нестала у бродолому, саобраћајној несрећи, пожару, поплави, земљотресу или било којој другој непосредној опасности по живот, а о чијем животу није било вести дуже од 6 месеци од дана престанка те опасности и
- 4) Лице које је нестало током рата или у вези са ратним дешавањима, а о чијем животу није било вести годину дана од престанка ратних дејстава.

Период од пет година у прва два случаја рачуна се од дана када је према последњим вестима нестало лице несумњиво било живо, а ако се тај дан не може тачно утврдити, онда од краја месеца, односно године у којој је нестало лице, према последњим вестима, било живо (став 2. члана 61. ЗВП-а). Оваква врста поступка се покреће предлогом сваког лица које има правни интерес или јавног тужиоца и то основном суду на чијем подручју је то лице имало последње пребивалиште, односно боравиште и представља једну врсту ванпарничног поступка који је регулисан одредбама Закона о ванпарничном поступку. Тај предлог треба да садржи чињенице као и доказе на којима се те чињенице заснивају. Једино по чему се јавни тужилац у овом поступку разликује од осталих лица јесте то што

је тужилац једини који не треба да прилаже доказе на основу којих се види да има правни интерес за покретање поступка док свако друго лице мора и тај услов да испуни. На самом почетку суд је дужан да несталом лицу одреди стараоца или ће то учинити орган старатељства у предвиђеном року. Када утврди да су испуњени законом предвиђени услови за покретање поступка, суд објављује оглас о покретању поступка у Службеном гласнику Републике Србије али и на огласној табли суда и у том месту где је нестало лице имало последње пребивалиште тј. боравиште. Тим огласом се нестало лице позива да се јави уколико је живо или неко ко ишта зна о том несталом лицу да пријави у року од 3 месеца од дана објављивања огласа (члан 61 ст.1 ЗВП-а). У случају да се нестала особа не јави и не сазна се ништа о њој, након истека овог рока суд води поступак и ако утврди да су испуњени услови доноси решење којим се нестало лице проглашава умрлим. У одлуци ће бити назначен дан, месец и година, а по могућности и сат који треба сматрати временом смрти. Даном смрти сматра се дан када је нестала особа вероватно умрла, односно дан када вероватно није преживела. Ако се тај дан не може одредити, даном смрти сматра се први дан по редоследу рокова из члана 62. став 2. Закона о ванпарничном поступку. Након што се донесе решење исто се доставља надлежном матичару ради уписивања у књигу умрлих, органу надлежном за вођење оставинског поступка, органу старатељства и уколико је то лице имало некаквих непокретности решење ће се доставити и органу који води евиденцију о непокретностима.

Да се вратимо на оно још важније за тему а то је да правном снагом одлуке којом се један супружник проглашава умрлим престаје брак који је био склопљен. У пракси се поставило питање шта ће се десити уколико се то решење укине јер се нестало лице ипак појавило, шта ће бити са тим браком уколико је његов сада већ бивши супружник за то време склопио нови брак? Овај раскид је дефинитиван, тако да евентуално поништавање судске одлуке због чињенице да је овај супружник жив, неће утицати на брак који је други супружник у међувремену закључио.

Последице престанка брака смрћу и проглашења несталог супружника умрлим су исте. Већина последица престанка брака смрћу и проглашења смрти углавном је регулисана прописима из области наследног и пензионог права. Породични закон

регулише само питање деобе брачне имовине и питање статуса детета рођеног по престанку брака.

3. Поништење брака

Један од начина престанка брака је поништење брака. Брак ће бити поништен када се утврди да у време његовог закључења није био испуњен један од услова предвиђеним Породичним законом РС а везано за његову пуноважност. Разлика је у томе да се у неким случајевима тражи поништење брака због тога што је он ништав а у неким случајевима се тражи поништење због тога што постоје разлози за рушљивост. На основу тога се дели и круг овлашћених лица за подношење тужбе. Најшири круг овлашћених лица за покретање поступка предвиђен је у случају поништења брака у случају ништавости (члан 212. ПЗ). То су супружници, старатељи и лица која имају непосредан правни интерес. Ранијим Породичним законом није било предвиђено овлашћење јавног тужиоца да поднесе тужбу за поништај брака. Основни разлог за ову измену је то што јавни тужилац, у пракси, по правилу није користио ово право. Сада је у Породичном закону Републике Србије, јавни тужилац овлашћен да поднесе тужбу за поништај брака, у случају крвног сродства и непотпуног усвојења (члан 212 ст.1), такође, право на подизање овакве тужбе не застарева и такав брак се може поништити и након његовог престанка.

Што се тиче разлога за ништавост брака пре свега ништав је онај брак у коме нису испуњени услови за његово заснивање а то су да постоји различитост полова, да су изјаве супружника потврдне и да је такав брак склопљен пред матичарем. Затим, брак мора бити успостављен ради остваривања заједнице живота (неће се поништити уколико је накнадно дошло до заснивања заједнице живота). Такође, поништиће се уколико је већ постојао неки брак у тренутку склапања новог (ако се тај стари брак у међувремену разведе неће доћи до поништења новог). Ништав је и онај брак кога је склопило лице неспособно за расуђивање а уколико се деси да накнадно постане способно за расуђивање такав брак ће бити рушљив. Још један разлог за ништавост брака је у случају да је склопљен између крвних, адоптивних или тазбинских сродника између којих није дозвољено склапање брака и уколико је склопљен између старатеља и штићеника.

Када је у питању рушљивост брака разлози су другачији, у питању су: малолетство које се односи на склапање брака од стране малолетног лица које није прибавило дозволу суда. Овај разлог доводи до рушљивости брака управо због тога што се он не мора поништити уколико се накнадно прибави напред наведена дозвола суда, дакле код рушљивих бракова је могућа конвалидација. Затим, када супружник буде принуђен да склопи брак он се такође може поништити као рушљив као и када је на неки брак пристао због тога што је био у заблуди било да се ради о заблуди о физичкој или грађанској личности. Пресуду о престанку брака поништењем суд ће изрећи када утврди постојање релевантних разлога, односно разлога за поништај брака било да је он ништав или рушњив.

IV РАЗВОД БРАКА

У свом Француском речнику филозоф Волтер је је записао да је појам развода брака вероватно настао када и сам брак⁹, што говори о томе да је питање развода брака једно од најчешћих питања у области брачног и породичног права и права одвајкада. Међутим, без обзира што је развод већ одавно позната ситуација у породичним односима ипак су се ставови о томе мењали током времена због утицаја разних фактора. Најпре није у сваком тренутку ниво свести био једнак, затим филозофија, друштвене прилике и тако даље. Оно што је заједничко за све периоде развоја јесте да је увек највећа проблематика настајала око тога како направити „баланс“ између човекове слободе да сам изабере како ће и с ким ће провести свој живот и са друге стране колико улога државе у свему томе сме и треба да буде.

Прихватљивост развода данас ретко ко доводи у питање. Јавља се проблем како регулисати односно у којим ситуацијама и испуњењем којих услова одобрити. Постоји више система развода те се законодавство може усмерити ка једном од њих или их коминovati више. Земља у којој је најдуже трајала забрана развода била је Чиле и тамо је она укинута 2004. године. Потпуна слобода приликом развода готово да нигде не постоји. Генерално европко право тежи ка томе да укине тенедцију развода заснованог на кривици и кажњавање кривца на тај начин што му неће дозволити да покрене бракоразводни поступак. Све чешће се развод тимачи као “лек” – прихвата се стање пропасти брака – “поремећеност брачних односа”, “немогућност настављања заједничког живота”, “непоправљиви прекид брачне заједнице” итд. Наше законодавство ни у једном случају не намеће целибат као санкцију по разводу.¹⁰

У вези са разводом брака се јавила једна занимљива чињеница а то је да се он може разликовати од раскида брачне заједнице и то у временском погледу. У овом случају говоримо о раскиду брачне заједнице, коју морамо јасно одвојити од самог брака. Тако се каже да „брак и брачна заједница могу да се поклапају у свом трајању, али се брачна

---

⁹ Драшкић М., Породично право и права детета, Правни факултет, Београд 2014.

¹⁰ Српски грађански законик чл.105.

заједница може завршити пре брака¹¹. Дакле, може постојати неки облик неживота на истој адреси, што указује на одсуство заједничког живота па самим тим и једног од супружника. Није довољно само постојање правног статуса брачне заједнице, већ је уведен и концепт брачне заједнице, који претпоставља и јасно дефинише добровољне елементе брака као неку врсту обавезе партнера. Дакле, одсуство добровољних елемената и живот далеко од супружника постају разлози за развод брака изазван престанком брачне заједнице¹².

Са друге стране могуће су и ситуације у којима супружници због неких обавеза живе одвојено и тако задовоље један услов за престанак брачне заједнице, а заправо постоје редовни добровољни елементи брака, као другог елемента брачне заједнице. У таквим ситуацијама не долази до развода, јер физичка удаљеност једног супружника није резултирала изостанком добровољних елемената брака.

Разлози за развод могу бити најразличитији могући те због тога у Породичном закону Републике Србије нису ни таксативно набројани будући да им се ни не зна коначан и тачан број. ПЗ РС једним чланом одрађује услове за развод брака у коме наводи да је то „озбиљан и трајан поремећај брачних односа или објективна немогућност остваривања заједнице живота супружника”¹³. Дакле, не може сваки поремећај брачног односа да се окарактерише као услов за развод већ мора да се ради о „озбиљном и трајном поремећају“. Уколико долази до свакодневних размирица наравно да се то неће сврстати под овом законском одредбом. Трајност поремећаја указује на бесперспективност заједнице и дубину поремећаја.

Објективна немогућност остваривања заједнице живота супружника није посебан узрок за развод, као што би се то из стилизације текста евентуално могло закључити. Оваква формулација је дата само због свеобухватности јер је очигледно да израз „озбиљан и трајан поремећај брачних односа“ не покрива све могуће ситуације када се у браку објективно не може остваривати заједница живота.

---

¹¹ Панов С., Антић О., Породично и наследно право, Београд 2015, стр.21-26.

¹² Панов С., Антић О., Породично и наследно право, Београд 2015, стр.21-26.

¹³Породични закон ("Сл. гласник РС", бр. 18/2005, 72/2011 - др. закон и 6/2015) чл. 41

Дакле, у неким ситуацијама заједница живота се не може остваривати из разлога који немају везе са понашањем супружника. Разлози објективне природе, као што је несталост једног супружника или неспособност за расуђивање, указују да се заједница живота, као садржина и циљ брака, не може остваривати.

Када је у питању процењивање тога да ли су се стекли услови за развод брака до изражаја је дошла важност **објективне процене** немогућности одржавања брака. Тиме је уведен елемент трећег лица, као објективне странке у целом поступку, како њихов брак не би био поништен на основу субјективних ставова супружника која се односе на партнерско виђење брака и питања развода. Наравно, суд ће раскинути брак ако се утврди озбиљан поремећај који подразумева немогућност поправљања брачних односа.

Суд се мора дотаћи и питања узрока који су довели до последице која се по закону тражи. Без обзира на то што је последица чије се утврђење тражи, објективне природе, у крајњем случају закључак о томе да ли је један брак озбиљно и трајно поремећен је субјективан. Када се докаже да су брачни односи озбиљно и трајно поремећени, односно да се објективно не може остваривати заједница живота, за развод је довољан захтев само једне стране, без обзира на противљење друге стране.¹⁴

Развод брака се може остварити подношењем тужбе надлежном суду уколико није могуће да се супружници договоре око битних ствари које се тичу развода брака односно самих супружника, њихове заједничке деце и имовине. Уколико је пак могуће да се супружници разведу и договоре око свих битних чињеница, суду се подноси предлог за споразумни развод брака, тако да се фактички јављају два начина бракоразводних парница – **по тужби и споразумно**. У сваком случају брак престаје на дан правноснажности пресуде о разводу брака. Када је у питању месна надлежност суда поред суда опште месне надлежности а то је територија на којој тужени има пребивалиште или боравиште такође се бракоразводна парница може покренути и пред судом где су супружници имали последње заједничко пребивалиште, што је регулисано чланом 48. Закона о парничном

---

¹⁴Бабић, И, *Основи имовинског права*, Службени гласник, Београд, 2007, стр. 122

поступку. Поред месне имамо и стварну надлежност суда у овим поступцима а то је увек Основни суд у првом степену док је у другом степену надлежан Апелациони суд. И на крају, функционална надлежност је таква да се поступак спроводи и одлуку доноси веће које је састављено од једног судије – председника већа и двоје судија поротника као чланова већа.

Што се тиче закона који регулишу бракоразводни поступак то су Породични закон Републике Србије али се примењују и одредбе Закона о парничном поступку. Наиме, оба поступка којима се брак разводи резултирају исто али има свако своје специфичне ефекте па ћемо у даљем току рада појединачно разградити један и други начин развода.

Након што се предлог или тужба за развод поднесе дужност суда је да спроведе поступак посредовања који спроводи Основни суд који је и надлежан за развод брака и то пред судијом појединцем. Судија који је поступао у том поступку посредовања не може касније учествовати у поступку доношења одлуке о разводу тог брака. Јављају се две врсте овог поступка посредовања а то су: поступак за покушај мирења и поступак за покушај споразумног окончања спора који се разликују један од другог. Наиме, поступак мирења се спроводи по пријему тужбе једног од супружника тако што суд заказује рочиште на коме позива и једног и другог брачног друга. На том рочишту њих не могу заступати пуномоћници. Покушај мирења не може трајати дуже од два месеца, уколико се безуспешно заврши онда се саставља записник и након тога се може покренути поступак покушаја споразумног окончања спора на коме странке могу доћи са својим пуномоћницима и циљ ове нагодбе је да се супружници договоре око деобе заједничке имовине и вршења родитељског права. Ипак, постоје случајеви када се ови поступци посредовања не могу спровести а то су:

- 1) Ако један од супружника не пристане на посредовање
- 2) Ако је један од супружника неспособан за расуђивање
- 3) Ако је непознато боравиште једног од супружника
- 4) Ако барем један од супружника живи у иностранству

Постоје случајеви када се обавезно саветовање пре развода не спроводи, односно када су један или оба супружника „лишени пословне способности, ако нису у стању схватити значење и последице поступка нити уз стручну помоћ, неспособна за расуђивање

или који су непознатог пребивалишта и боравишта. Суд ће по службеној дужности покренути бракоразводни поступак тужбом.“¹⁵

Развод се води као престанак пуноважног брака правним путем, док рецимо смрћу супружника и проглашењем несталог супружника за умрло лице такође престаје пуноважан брак али природним путем. Право на тужбу не може прећи на наследнике после смрти једног супружника. Међутим, наследници могу наставити започети поступак за развод брака. Наиме, наследници умрлог супружника који је за живота поднео тужбу за развод брака имају правни интерес захтевати утврђивање чињенице да је тужба за развод брака била основана.¹⁶ Брак престаје доношењем правноснажне судске одлуке.

1. Споразумни развод брака

Споразумни развод брака је најефикаснији начин развода будћи да је ту супружницима омогућено да се договоре и регулишу сваку врсту односа и правних последица које настају разводом брака. Оваква врста поступка се иницира подношењем предлога за споразумни развод брака који поред предлога за развод мора садржати и:

- 1. писмени споразум о вршењу родитељског права**, наравно уколико имају малолетну децу
- 2. писмени споразум о деоби заједничке имовине** такође уколико она постоји.

У ситуацији када супружници одлуче да се споразумно разведу тада суд није овлашћен да испитује да ли су испуњени услови за развод брака већ мора донети пресуду којом ће брак развести. Такође, уколико се у том браку нису изродила заједничка деца, или усвојила, и уколико се није стекла заједничка имовина онда је поступак за развод врло једноставан будући да не постоје питања око којих би супружници морали да расправљају и договарају се.

---

¹⁵ Панов С., Антић О., Породично и наследно право, Београд 2015, стр.21-26.

¹⁶Породични закон ("Сл. гласник РС", бр. 18/2005, 72/2011 - др. закон и 6/2015) чл.220. ст.2

1.1. Писмени споразум о вршењу родитељског права

Писмени споразум о вршењу родитељског права може бити садржан у предлогу за споразумни развод брака а може бити и накнадно додат. Уколико пођемо од тога да у данашњици постоји много бракова у којима супружници већ имају децу из претходног брака, поставља се питање: на кога се односи овај писмени споразум? Наиме, овакав споразум могу да склопе само супружници везано за њихову заједничку малолетну децу и евентуално уколико постоје деца коју су они заједно усвојили. На децу са другим супружницима из претходних бракова или ванбрачних заједница се овај споразум не може односити.

Оваквим споразумом може бити одређено заједничко или самостално вршење родитељског права. Карактеристика овог споразума јесте да се само оваквим споразумом може одредити заједничко вршење родитељског права и уколико се супружници тако договоре онда није потребно уређивати модел виђања са другим родитељем и висину издржавања. У многоме је боље да се супружници сами споразумеју о томе будући да би на тај начин могли да сами одреде на који ће начин остваривати виђање са дететом и да он буде најсличнији дотадашњем па ће деца што мање осетити последице развода брака својих родитеља. Међутим, апсолутна слобода родитеља да одлучују о вршењу родитељског права ипак не постоји већ је ограничена могућношћу суда да контролише садржинну тог споразума, тачније да испита. Ако суд нађе да је споразум о вршењу родитељског права у најбољем интересу детета он ће га унети у изреку пресуде. Ако споразум није у најбољем интересу детета, суд је овлашћен да другачије уреди питање вршења родитељског права (може одлучити да један родитељ врши родитељско право самостално ако сматра да споразум о заједничком вршењу који су супружници постигли није у најбољем интересу детета).¹⁷

Када постоје малолетна деца а договоре се да један од њих врши родитељско право морају уредити модел виђања са другим родитељем као и висину издржавања коју ће бити у обавези да плаћа. Што се тиче алиментације (висине издржавања) у том домену суду су такође интереси детета на првом месту, ово показује на тај начин што неће прихватити

---

¹⁷Панов С., Антић О., Породично и наследно право, Београд 2015, стр.21 цит.

споразум у коме су се супружници договорили да родитељ који неће вршити родитељско право неће ни плаћати алиментацију. Наиме, постоји минимална сума законског издржавања која је прописана од стране министарства за породичну заштиту и она се мора испоштовати. Будући да деца расту па самим тим и њихове потребе и трошкови везани да њихово одрастање се повећавају, а са друге стране се дешава и да родитељ који је обавезан на одређени износ плаћања алиментације дође у ситуацију да изгуби посао или постане неспособан за рад те се у оба случаја може тужбом покренути нови парнични поступак за измену одлуке и повећање односно смањење висине законског издржавања.

Уколико супружници нису сами предложили заједничко вршење родитељског права, суд не може сам да донесе такву одлуку, односно одлуку којом ће супружници заједнички вршити родитељско право. Такође, сваки од тих споразума мора бити прихваћен и од стране Центра за социјални рад који ради у интересу детета. Супружнику који је незадовољан одлуком суда о вршењу родитељског права не остаје ништа друго до да је оспорава жалбом пред другостепеним судом.

1.2. Писмени споразум о деоби заједничке имовине

„Заједница лица код заједничке својине налази свој израз у сједињењу руку заједничара, који представљају у односу на трећа лица једно лице“¹⁸. Када супружници одлуче да ипак не делују као једно лице у односу на трећа лица решење је споразум о деоби заједничке имовине који такође мора бити постигнут у писменој форми и то као јавнобележничка (солемнизована) исправа. Оно што могу супружници уредити овим споразумом јесте сва имовина (покретна и непокретна) коју су заједничким радом стекли у брачној заједници, осим ако неку имовину нису искључили (пред)брачним уговором, а о тим уговорима ће касније бити више речи.

Када супружници поднесу споразум о деоби заједничке имовине суд се неће упуштати у испитивање истог већ ће, уколико споразум задовољава законске критеријуме, да унесе његову садржину приликом доношења пресуде за развод брака. У супротном,

---

¹⁸ Босиљчић, М. (1978). Заједничка својина, Енциклопедија имовинског права, трећи том. Београд: Новинско – издавачка установа Службени лист СФРЈ, стр. 831

када се супружници не могу споразумети око поделе заједничке имовине важи законско правило да сваком од њих припада по једна половина. Када један или обоје сматрају да је њихов удео већи од овог који је прописан законом може покренути посебан парнични поступак за доказивање истог. Срећом, у нашем законодавству је тај поступак утврђивања удела у заједничкој имовини раздвојен од бракоразводне парнице јер би то засигурно одужило сам поступак развода брака, као што је то рецимо случај у аустријском правном систему. Што се тиче овог поступка у коме се одлучује о деоби имовине супружника биће нешто више у даљем току рада. Такође, рађено је истраживање о чему ће хипотезе и резултати бити изложени у неком од следећих поглавља.

2. Развод брака по тужби

Када је у питању развод брака по тужби једног супружника покреће се подношењем тужбе од стране једног од њих, мада се у пракси дешавало и да обоје поднесу тужбу за развод па се суд решењем споје та два поступка. Дакле, реч је о парничном поступку који се води пред стварно и месно надлежним судом о чему је напред било речи. Уз тужбу оно што супружник као тужилац мора да приложи јесте извод из матичне књиге венчаних, извод из матичне књиге рођених малолетне деце ако их има. Наведена документа не би требало да буду старија од 6 месеци, и требало и да буду у оригиналу. Уколико супружници имају заједничко малолетно дете у вези са тужбом за развод брака могу предложити са којим родитељем ће дете живети и начин остваривања родитељског старања, остваривање личних односа детета и родитеља са којим дете неће живети и висину издржавања детета. При томе, суд није везан предлогом супружника. Ако супружници нису предложили решавање предметних питања, суд ће по службеној дужности одлучити са којим ће родитељем дете живети и на који начин. У овом поступку као и у претходном (споразумни развод брака) велику улогу има мишљење Центра за социјални рад када је у питању поверавање родитељског права једном од супружника будући да се овде не може одредити заједничко вршење истог.

V БРАЧНИ УГОВОР – ПОЈАМ, ПРЕДМЕТ И ПРЕСТАНАК

Као што је већ познато, институт брачног уговора се јавио доношењем Породичног закона из 2005.г. Њега могу склопити како будући супружници тако и тренутни супружници. Осим тога, могућност склапања ове врсте уговора имају и ванбрачни партнери будући да се појам ванбрачне заједнице сада изједначио са појмом брака. Како би прозвео правно дејство он мора бити писмено написан и закључен у виду јавнобележничке (солемнизоване) исправе. Поставља се питање шта се овим уговором регулише? У питању је постојећа и будућа имовина супружника која се фактички распоређује овим уговором. Пошто као и код свих осталих уговора па и код брачног постоји аутономија воље уговорних страна тако се јављају брачни уговори са најразличитојом садржином али оно што је свима заједничко јесте то да је циљ тих уговора да регулише имовинскоправне односе на постојећој или будућој имовини. Углавном се дефинише која имовина представља посебну имовину супружника на коју овај други нема права што и представља проблем у међуљудском односу јер се на тај начин изражава нека врста неповерења између људи који тек треба да ступе у брак или су већ у браку, из тих разлога је овај уговор још увек слабо заступљен у пракси. Оно што је такође интересно а јавља се у неким иностраним законодавствима јесте то што се код неких земаља може склопити брачни уговор којим рецимо један супружник забрањује другом да повећа телесну тежину више од оне коју је имо/имала на дан венчања. Код нас је таква врста уговора ништава.

1. Престанак брачног уговора

Чином престанка уговора долази до престанка и права и обавеза уговорних страна које су произашле из тог уговора. Престанак уговора не би могли сматрати посебним правним институтом с обзиром на то да је престанак наравно уз остваривање дејства

уговора крајњи циљ уговорника.¹⁹ Оно што је специфично за брачни уговор јесте то да уколико се он поништи, не поништавају се дејства која је он произвео до тренутка када је одлука суда постала правноснажна. С обзиром на то да престанак брачног уговора није регулисан Породичним законом Републике Србије сходно томе примењиваће се одредбе Закона о облигационим односима.

Постоје два начина престанка брака: природним и правним путем.

1) **Престанак брачног уговора природним путем** се јавља у случају смрти једног супружника или проглашењем несталог супружника за умрло што управо и говори о томе да престанак уговора не зависи увек од самих страна већ да до тога може доћи и мимо њихове воље. Тада истовремено престају и брак и брачни уговор.

2) **Престанак брачног уговора правним путем** настаје у случају развода и поништења брака, као и у случају раскида или поништења брачног уговора. У случају да дође до развода или поништења брака, брачни уговор више не може постојати, будући да се њиме регулишу имовински односи супружника током трајања брака²⁰. Ако су предмет брачног уговора биле некретнине, правноснажну пресуду достављају катастру да се упише чињеница престанка брачног уговора.²¹ Што се тиче раскида брачног уговора он може бити споразумни а уколико не може да се постигне договор онда један од супружника ће тужбом покренути парнични поступак за раскид напред наведеног уговора и тек по правноснажном окончању поступка сматраће се да је уговор раскинут. Једностраном раскиду као и измени брачног уговора може прибећи једна од странака уколико су наступиле промењене околности, односно, уколико је знатно нарушено начело еквивалентности. У члану 133. ставу 1. Закона о облигационим односима постоји одредба која каже: “Ако после закључења уговора наступе околности које отежавају испуњење обавезе једне стране, или ако се због њих не може остварити сврха уговора, а у једном и у другом случају у тој мери да је очигледно да уговор више не одговара очекивањима уговорних страна и да би по општем мишљењу било неправично одржати га на снази такав какав је, страна којој је отежано испуњење обавезе, односно страна која због

---

¹⁹J.Салма, *op. cit.*, стр. 393

²⁰J.Радишић, *Облигационо право*, Ниш, 2016, стр. 177

²¹J.Радишић, *Облигационо право*, Ниш, 2016, стр. 177

промењених околности не може остварити сврху уговора може захтевати да се уговор раскине.”²²

Као и сваки други уговор тако и брачни може из одређених разлога бити ништав или рушљив. Ништав је онај уговор који је по свом циљу или садржини противан принудним прописима, јавном поретку и добрим обичајима, док је рушљив уговор онај који је склопила пословно ограничена уговорна страна, када су се јавиле мане воље (заблуде, преваре или претње) приликом закључења као и када је Законом о облигационим односима и другим прописима то одређено.

2. Непостојећи брачни уговори

Непостојеће брачне уговоре не треба мешати са ништавим, иако су можда на први поглед слични. Ради се о томе да непостојећи уговор никада није ни настао, због тога се тако и зове, док ништав уговор настане али не производи правно дејство. Свако лице у неограниченом временском року може истицати до на је неки уговор непостојећи па се то односи и на брачне уговоре. Неки од примера непостојећих брачних уговора су они код којих нема сагласних изјава воља, код којих не постоји предмет или кауза као и они који нису написани у прописаној форми.

---

²²Чл.133.ст.1., Закон о облигационим односима

VI ПРАВНЕ ПОСЛЕДИЦЕ ПРЕСТАНКА БРАКА

Без обзира да ли је брак престао разводом, смрћу супружника, проглашењем несталог супружника за умрлог или поништајем брака будући да је доказана његова рушљивост или ништавост, у сваком случају ће произвести одређене правне последице. Оне делују како на супружнике тако и на њихову малолетну децу и деле се на правне последице **личне, личноимовинске и имовинске природе.**

1. Правне последице личне природе

Наше право у овој материји дословно спроводи принцип равноправности полова – свака комбинација презимена је дозвољена. Прва последица личне природе односи се на супружника који је приликом склапања брака променио своје презиме, а у нашем праву су то углавном жене мада није искључено да то могу урадити и мушкарци. Наиме, тај супружник има права да након престанка брака врати своје презиме али му то није обавеза, дакле он то може и не мора урадити. Рок за промену презимена је 60 дана од дана престанка брака.

2. Правне последице личноимовинске природе

Након престанка брака један од супружника може тражити законско издржавање од стране другог супружника а све то уколико буду испуњене следеће објективне претпоставке:

- 1) Да супружник који тражи издржавање нема довољно средстава за живот. Овај услов је обавезан.
- 2) Да је неспособан за рад ИЛИ је незапослен. Дакле довољно је да један од ова два услова буду испуњени.

Што се првог услова тиче недостатак довољно средстава за живот може бити

потпун (када не може да подмирује своје егзистенцијалне потребе) и делимичан (нема довољно средстава да подмири своје нужне егистенцијалне потребе).

Неспособност за рад постоји ако брачни друг, привремено или трајно, потпуно или делимично, није у могућности да обавља послове којим се стичу приходи. Немогућност запослења је правни стандард који има објективну компоненту (да супружник не може да пронађе посао у струци) и субјективну компоненту (супружник је дужан да настоји да се запосли. То што је пријављен агенцији за запошљавање није довољно.)

Субјективне претпоставке су следеће:

- 1) Да супружник у време склапања брака није знао за разлоге његове рушљивости односно ништавости.
- 2) Да прихватање захтева за издржавање не би била очигледна неправда за другог супружника.

Рок за подношење захтева за алиментацију је до закључења главне расправе у брачном спору. Постоји један изузетак, када има оправданих разлога онда се овај захтев може поднети и у одвојеној парници у року од 1 године од престанка брака односно последњег фактичког давања алиментације али под условом да су претпоставке за постојање издржавања постојале у тренутку престанка брака и постоје у тренутку закључења главне расправе у том алиментационом поступку. Издржавање не може да траје дуже од 5 година по престанку брака изузев када постоје оправдани разлози који супружника – повериоца спречавају да ради. Дужност плаћања алиментације престаје истеком времена на које је досуђена, када поверилац закључи нови брак, заснује ванбрачну заједницу или стекне довољно средстава за издржавање, затим у случају када дужник изгуби могућност давања издржавања или она постане за њега очигледно неправична и на крају, обавеза издржавања престаје и смрћу субјеката будући да је везана за личност те је због тога и сврстана у личноимовинске правне последице престанка брака.

Када је у питању ванбрачна заједница такође се под истим условима и у истом временском року може тражити издржавање од стране ванбрачног партнера будући да је, као што смо већ навели, ванбрачна заједница Породичним законом изједначена са брачном заједницом.

3. Правне последице имовинске природе

„Имовински односи у породици обухватају брачне имовинске односе, укључујући односе у ванбрачној заједници, односе између родитеља и детета, као и специфичне односе у породичној заједници“.²³ Овакви односи подразумевају режим заједничке и посебне имовине супружника, а могу се склапати и одређени имовински уговори којима супружници могу регулисати своје имовинске односе.²⁴ Брачним уговором се дефинишу такви односи о чему је било речи. Режим заједничке имовине брачних другова престаје деобом те имовине. Субјекти који могу да траже такву деобу јесу супружници, њихови наследници и поверилац једног брачног друга који је већ покушао да се наплати из посебне имовине дужника. У зависности од тога да ли су супружници могли да се договоре око поделе имовине у породичном праву се јавља **споразумна деоба и судска деоба**. Будући да смо писмени споразум о деоби имовине већ поменули у поднаслову „споразумни развод брака“, овде ће више бити речи о деоби имовине када се супружници нису успели договорити око тога. Поступак судске деобе имовине се може спровести и по правилима Закона о парничном поступку а и по правилима Закона о ванпарничном поступку, дакле у неким случајевима као парнични а у неким случајевима као ванпарнични поступак. Од чега то зависи? Када постоји спор о висини појединачног удела супружника у тој заједничкој имовини онда ће се тужбом покренути парнични поступак у коме ће се доказивати оборива претпоставка која важи а то је да је висина удела супружника у заједничкој имовини једнака, дакле по 50 процената. У ситуацији када нема спора о уделима већ само нема сагласности о начину деобе те имовине у смислу цивилне, реалне или деобе уз исплату, онда се предлогом покреће ванпарнични поступак и спроводи се по правилима ЗВП-а.

Брачна заједница подразумева да супружници живе заједно и да су емоционално и економски повезани односно да живе у истом домаћинству. Међутим, има случајева кад супружници не могу имати заједничко место становања, па иако нису разведени живе одвојено, а за време одвојености може доћи до стицања од стране једног или оба

---

²³Ковачек-Станић, Г. (2007). Породично право: партнерско, деце и старатељско право. Центар за издавачку делатност Правног факултета у Новом Саду, стр. 169

²⁴Цвејић-Јанчић, О, *Породично право*, Правни факултет Универзитета у Новом Саду, Нови Сад, 2009, стр. 130.

супружника. То су оне животне ситуације где је одвојеност резултат споразума супружника, економска заједница није прекинута, када постоји заједница живота какву има у виду Породични закон²⁵, тако да чињеница одвојеног живота није одлучна у односу на стицање заједничке имовине, те се узима да постоји заједничка имовина. Ово стога што у оваквим животним ситуацијама одвојени живот супружника не утиче на постојање њихове економске заједнице, јер они и даље споразумно располажу стеченим зарадама и ове троше по претходном или накнадном међусобном споразму, врше заједничка улагања подизањем грађевинских објеката, купују покретну и непокретну имовину²⁶. Такође, краткотрајни прекид брачне заједнице кад је она стварно прекинута, не представља околност која доводи до губљења карактера заједничке имовине за ону имовину коју су супружници стекли у браку. Међутим, економска заједница какву има у виду Породични закон не постоји ако су супружници стицали имовину након што је дошло до трајне поремећености брачних односа и трајног прекида економске заједнице, без обзира што брак формалноправно постоји и није разведен. Сходно томе уколико између супружника није постојала заједница живота или су јасно показали жељу да ту заједницу прекину, онда се имовина која је у таквим приликама стечена сматра њихвом посебном имовином.

Према изнетом, фактички одвојени живот и прекид заједнице живота су важне чињенице. Утврђивање ових чињеница је, наиме, од значаја за одговор на питање да ли нека имовина представља заједничку имовину супружника или се ради о посебној имовини, јер код фактички одвојеног живота, заједница живота постоји, па постоји могућност заједничког стицања. Напротив, када је у питању трајни прекид заједнице живота, било из ког разлога и било чијом кривицом, имовина која се стекне у време таквог прекида, не може бити заједничка имовина, већ посебна имовина.²⁷ Имовина стечена за време трајања заједнице не постаје заједничка само на основу заједничког живота него тек када је стечена заједничким радом (заједничка имовина постоји и без рада, нпр. приход који даје заједничка имовина увиду закупнине, камате, плодова, поклон у виду рада приликом изградње учињен од заједничких пријатеља и сл.). Потребно је, дакле, да обе

---

²⁵Почуча, М, *Заједничка имовина супружника*, Гласник Адвокатске коморе Војводине, вол. 84, бр. 2, Правни факултет Универзитета Привредна академија, Нови Сад, 2012, стр. 130.

²⁶Почуча, М, *Заједничка имовина супружника*, Гласник Адвокатске коморе Војводине, вол. 84, бр. 2, Правни факултет Универзитета Привредна академија, Нови Сад, 2012, стр. 130.

²⁷Почуча, М, *Заједничка имовина супружника*, Гласник Адвокатске коморе Војводине, вол. 84, бр. 2, Правни факултет Универзитета Привредна академија, Нови Сад, 2012, стр. 131.

претпоставке кумулативно буду испуњене. Када је у питању рад он би могао да се подели на онај који се одвија заједно и посебно. Заједничким радом се не сматра само када супружници подједнако обављају неки посао већ и када један супружник другом помаже и олакшава му да неки посао одради тако што му обезбеђује материјал или продаје тај финални производ. Заједнички и посебан рад супружника је увек непосредан рад јер се њиме стиче заједничка имовина. Посредан рад постоји у ситуацији када један супружник непосредно не учествује у стицању имовине својим радом али ствара услове другом супружнику да прибавља имовину. То ће бити у случају када, рецимо, супруга која се стара о деци, води бригу о заједничком домаћинству, обављајући све послове, брине се о исхрани и чистоћи деце, а можда и о деци из претходног брака другог супружника или родитељима супружника, указује пажњу супругу и деци. Што се тиче рада као претпоставке за стицање заједничке имовине, долази у обзир сваки облик рада којим се доприноси у стицању заједничке имовине као и рад који доприноси одржавању ствари из заједничке имовине. То може бити рад жене домаћице, супружника пољопривредника или супружника који је у радном односу, сатим да се не може фаворизовати један облик рада у односу на други. Заједничка имовина, као што је наглашено, може бити заједничка само ако је стечена радом оба супружника, али не и онда када је стечена само радом једног од њих док је други супружник своју зараду трошио на опијање, проводе са друштвом, за издржавање друге жене и свог сина.

Наводе се неколико најкарактеристичнијих:

„Заједничка имовина брачних другова зависи и од њиховог учествовања у стицању средстава” (Пресуда Врховног суда Србије, Рев. 2969/03)²⁸.

„Не може се узети да супруга није доприносила стицању имовине у току брачне заједнице само због тога што није била запослена и што није остваривала примања уновцу већ се приликом одлучивања у уделима брачних другова, у заједничкој имовини, морају узети у обзир њена помоћ супругу, који је био запослен, старање о деци, вођење домаћих

---

²⁸Почуча, М, *Заједничка имовина супружника*, Гласник Адвокатске коморе Војводине, вол. 84, бр. 2, Правни факултет Универзитета Привредна академија, Нови Сад, 2012, стр. 129.

послова, старање о имовини и други облици рада и сарадње у управљању, одржавању и повећавању заједничке имовине” (Врховни суд Србије, Рев.925/85).

„У доприносу брачном другу у стицању заједничке имовине урачунава се и приход од земљишта, као материјалне базе, која је унета као посебна имовина у брачну заједницу, као и вредност рада родитеља брачног друга и грађевинског материјала који су му дали родитељи ради изградње грађевинских објеката, јер се по нормалном току ствари претпоставља да су тиме желели да помогну детету” (Врховни суд Србије, Рев. 736/85).

„У вези са тим, у случају раскида брачне заједнице пре отплате кредита, остаје њихово право и обавеза да отплаћују сразмерно свом уделу у стеченој заједничкој имовини“ (Врховни суд Србије, Рев. 1618/82).

Одговорност супружника за обавезе

Супружници могу преузимати обавезе према трећим лицима пре закљученог брака или у самом браку. За неке од тих обавеза они одговарају појединачно, а за друге солидарно. За сопствене обавезе преузете пре или након склапања брака одговара супружник који их је преузео својом посебном имовином, као и својим уделом у заједничкој имовини.²⁹ За обавезе преузете ради подмирења потреба заједничког живота у браку, као и за обавезе које по закону терете супружника, одговарају супружници солидарно својом заједничком и посебном имовином. Супружник који је из своје посебне имовине подмирио заједничку обавезу има право на накнаду од другог супружника сразмерно његовом уделу у заједничкој имовини.³⁰ За обавезе које преузима један од супружника за подмирење потреба заједничког живота одговара не само онај супружник који је обавезе створио, већ и други супружник. За обавезе које преузима један од супружника за подмирење потреба заједничког живота одговара не само онај супружник који је обавезе створио, већ и други супружник. Сходно томе поверилац заправо може

---

²⁹Породични закон ("Сл. гласник РС", бр. 18/2005, 72/2011 - др. закон и 6/2015) чл. 186

³⁰Породични закон ("Сл. гласник РС", бр. 18/2005, 72/2011 - др. закон и 6/2015) чл. 187

бирати од ког ће супружника да наплати то своје потраживање будући да у том тренутку има не једног него да дужника. Међутим, оваква врста одговорности – солидарна се не јавља увек већ само у ситуацији када је обавеза настала како би подмирила потребе и једног и другог супружника. Првенствено се мисли на свакодневне потребе домаћинства као што су набавка хране, плаћање рачуна (струја, вода итд). У сваком конкретном случају се мора утврђивати шта се сматра под потребама заједничког живота узимајући у обзир имовинско стање супружника, начин на који живе итд.

„Чињеница да су тужени АА и ББ у време закључења уговора о зајму били у браку, не даје право тужиоцу да од ње захтева испуњење обавезе у смислу члана 187. Породичног закона, јер тужена није знала за постојање овог правног посла, нити га је накнадно одобрила. Супротно закључку другостепеног суда сагласно одредбама члана 187. ПЗ и члана 231. ЗПП на тужиоцу је терет доказивања да је предмет тужбеног захтева заједничка обавеза супружника, а не на туженој, да је предмет тужбеног захтева обавеза коју је њен бивши супружник преузео по склапању брака искључиво у своје име и за свој рачун.“³¹

---

³¹ У вези са тим: пресуда Врховног касационог суда Рев 2088/20 од 10.06.2020. године. Преузето 15.02.2023. <https://www.vk.sud.rs/sr-lat/rev-20882020-odgovornost-supruznika-za-obaveze-preuzete-tokom-braka>

VII ЕМПИРИЈСКО ИСТРАЖИВАЊЕ

1. Циљ и предмет истраживања

Након прикупљања података и доношења разноразних закључака на основу теоријског сазнања сматрамо да је корисно и целисходно спровести истраживање чији ће циљ бити уско везан како за све врсте престанка брака, дакле развод, поништај или смрт супружника, тако и за правне последице које произилазе након тога. Предмет овог истраживања јесте пракса адвокатске канцеларије Мирослава Нешића из Враћа и Основног суда у Врању као стварно и месно надлежног суда пред којим је ова канцеларија у највећем броју случајева заступала. Обухваћен је период од јануара месеца 2021. године па све до јануара 2023. године за који временски период је напред наведена адвокатска канцеларија заступала и тужиоце – људе који су иницирали престанак брака по неком основу, затим тражили вршење родитељског права или удео у заједничкој имовини супружника, али и оне који су ту били пасивно легитимисани а то су тужене странке у тим споровима.

2. Методологија

Током овог истраживања коришћена је нормативна метода како би се анализирали списи предмета, затим је коришћен метод анализе будући да је било потребно анализирати садржај који је предмет истраживања и на крају компаративни и статистички метод како бисмо упоредили један случај са осталима и дошли до одређених статистичких резултата.

3. Хипотезе

Што се тиче хипотеза које су постављене на почетку истраживања оне су следеће:

1. Углавном се брак разводи на основу споразума како би и једна и друга

странка избегле веће трошкове парничног поступка.

2. Бракоразводну парницу у већини случајева иницирају особе женског пола.
3. Трошкове саме бракоразводне парнице сноси тужилац.
4. Трошкове поступка о утврђивању заједничке имовине и уделима у њој сноси такође тужилац.
5. Висина месечног износа на име законског издржавања детета зависи од имовног стања родитеља.
6. Мајка има предност приликом одлучивања суда о поверавању деце.
7. Износ законског издржавања се не може мењати.

4. Приказ и анализа резултата истраживања

На основу спроведеног истраживања у одређеном временом периоду узимајући у обзир праксу Основног суда у Врању и списе предмета адвокатске канцеларије Мирослава Нешића такође из Врања којих је укупно било 16, применом напред наведених метода, дошло се до следећих резултата:

1. Укупно 12 случајева од 16 анализираних предмета су парнични поступак започели тужбом за развод брака а не предлогом за склапање споразума. Ова хипотеза је одбачена а вероватно из разлога што у том споразуму, осим чињеницу да брак престакне (у овом случају разводом), потребно је регулисати и питање вршења родитељског права (наравно, уколико супружници имају деце) као и питање деобе заједничке имовине, што је све регулисано чланом 40. ст. 2 Породичног закона Републике Србије у коме се наводи да „споразум о разводу обавезно садржи и писмени споразум о вршењу родитељског права и писмено споразум о деоби заједничке имовине“³². Регулисати сваки од ових

---

³²Породични закон ("Сл. гласник РС", бр. 18/2005, 72/2011 - др. закони 6/2015) чл. 40

видова правних последица престанка брака је изузетно тешко будући да су односи већ поприлично лоши.

2. У 85% испитаних случајева особе женског пола јесу те које су иницирале да се покрене овакав поступак тако да је ова хипотеза потврђена. Додатно због тога што су неколицина њих већ претрпеле насиље од стране свог супруга те их је то додатно мотивисало. Међутим, дешавало се и да супруга туженог донесе одлуку да се тужба напише па приликом потписивања исте одустане и након месец дана се поново врати сигурнија у своју одлуку о покретању поступка за развод. Што се тиче могућности да нека трећа лица која имају правни интерес или јавни тужилац тражи поништај неког брака, тога није било, бар не у овом испитаном периоду и у предметима напред наведене канцеларије.

3. Што се тиче трошкова које суд досуђује на крају поступка а мисли се на трошкове насталих ангажовањем адвоката – пуномоћника, уколико га је било, и таксу за тужбу и одлуку суда односно првостепену пресуду, хипотеза да тужилац сноси све је ипак одбачена а ово из разлога што у бракоразводним парницама углавном свако сноси своје трошкове. Иако је чланом 207 ПЗ-а РС наведено да „ о накнади трошкова поступка у вези са породничним односима суд одлучује по слободној оцени, водећи рачуна о разлозима правичности“³³. Вероватно је судска пракса таква због тога што се овим поступцима регулишу питања која се тичу и једне и друге парничне стране односно свако од њих нешто потражује и свакоме се нешто досуђује било да је у питању само посатвљање тужбеног захтева да се брак разведе или да се поред тога одреди ко ће вршити родитељско право а ко ће и у ком износу плаћати законско издржавање.

4. Без обзира што можда на први поглед делује правично да онај ко потражује неки удео у својини би требало да он сноси трошкове тог поступка, ипак је ситуација другачија. На основу увида у списе који су

---

³³Породични закон ("Сл. гласник РС", бр. 18/2005, 72/2011 - др. закони 6/2015) чл. 207

били предмет истраживања дошли смо до закључка да се у парницама где се регулишу својинскоправни односи трошкови досуђују сразмерно успеху у спору, што је класична примена члана 153 Закона о парничном поступку³⁴. На тај начин смо хипотезу одбацили.

5. Када је у питању ова хипотеза дошли смо до интересантних сазнања након што смо прочитали образложења у судским одлукама. Пре свега неспорно је да је сваки од родитеља коме није припало дете на чување, негу и васпитање обавезан је да месечно плаћа одређени износ на име законског издржавања. Будући да је суд дужан да се пре свега стара о интересима детета у обавези је да досуди одређени износ без обзира на имовно стање тог родитеља. Када је у питању висина тог износа имовно стање може да утиче свакако али уколико он сматра да је неспособан за плаћање постоји законска одредба која га малтене обавезује да тај минимални износ мора да обезбеди с обзиром да постоји члан ПЗ-а РС који каже да могућност дужника да издржава дете зависи, између осталог, и од његове шансе за заспослење. У 100% испитаних случајева законско издржавање је одређено са већим или мањим износом, дакле и онима који су тврдили током поступка да нису платежно способни. Узимајући у обзир све предње ова хипотеза се може потврдити.

6. Судска пракса је таква да приликом развода бракова у којима су се изродила деца која још увек нису довољно порасла, дакле мисли се на мале бебе или малу децу, углавном се таква деца поверавају мајци на чување, негу и васпитање. У сваком од 16 испитаних предмета је узето мишљење Центра за социјални рад у Врању који је такође потврдио становиште да би такво дете требало да остане код мајке. Што се тиче деце које су старијег узраста она су се и изјашњавала са којим родитељем желе да живе. Интересантна ситуација у једном од испитаних случајева је била да је дете привремено поверено мајци (одлуком о привременој мери док траје поступак) али је својевољно напустило њен дом и отишло

---

³⁴ Закон о парничном поступку („Сл. гласник РС“, бр.72/2011, 49/2013 – одлука УС, 74/2013 – одлука УС, 55/2014, 87/2018 И 18/2020) чл.153

код оца. Будући да до доношења одлуке суда исто није желело да се врати код мајке нити да остварује контакт са њом, поверено је ипак оцу а ово због тога што је суд свестан да би у супротном другачија одлука морала бити спроведена у извршном поступку којом приликом би се дете излагало стресу и на тај начин не би били задовољени његови интереси.

7. С обзиром да је у већ 3 од укупно 16 предмета тражено повећање или смањење износа законском издржавања, до сада, ова хипотеза ће бити одбачена. Како временом деце одраста, расту његове потребе а самим тим и трошкови те родитељ има право да новом тужбом потражује повећање тог износа дакле то је посебан парнични поступак. Са друге стране се може десити да се имовно стање даваоца законском издржавања погорша, рецимо изгуби посао или добије још једно дете, он такође тужбом може тражити да се одређени износ умањи.

VII ЗАКЉУЧАК

Циљ овог рада је био да истражи правну регулативу, анализира законске прописе и судску праксу везано за све начине престанка брака а то се односи на проглашење несталог супружника за умрло или смрт супружника, затим развод брака по тужби или споразумно и на крају поништење брака због разлога рушљивости или ништавости. Након спроведене анализе дошло се до закључка да, када је у питању развод брака, много ефикаснији јесте споразумни развод а ово пре свега из разлога што се сви односи између супружника регулишу договором, почев од вршења родитељског права над малолетном заједничком децом (уколико их имају), преко деобе заједничке имовине па до законског издржавања супружника уколико су се испунили услови за то. Наравно, други разлог због чега је аутор овог рада дошао до оваквог закључка, да је споразумни развод најефикаснији, јесте везан за дужину трајања поступка и трошкова који ће се створити пред судом. Такође, оно што је и најважније односи се на малолетну децу која ће на овај начин минимално бити укључена у ток поступка и сносити незнатне последице услед развода својих родитеља.

У оквиру свих наслова разрађене су и одређене ситуације које представљају изузетке као што је то да ли се имовина стечена од стране супружника који нису у брачној заједници сматра заједничком или посебном, затим да ли лице може склопити нови брак након што његовог несталог супружника прогласе за умрлог и још многа друга питања која се итекако могу догодити и потребно их је, применом закона, регулисати.

Као завршницу за свој рад аутор је одлучио да спроведе емпиријско истраживање на основу праксе из адвокатске канцеларије Мирослава Нешића из Враћа и Основног суда у Врању, а у вези са поступцима из брачних односа као што су поступак развода и поступак повећања или смањења законског издржавања, на основу постављених хипотеза од којих су, након анализе резултата овог истраживања, неке потврђене а неке одбачене.

Оно што можемо закључити након осврта на теорију која регулише брачне односе и праксу каква се ствара јесте то да је у данашњици институт развода све учесталији јер

људи много лакше доносе ту одлуку да иницирају поступак развода, када говоримо о њему као начину престанка брака с обзиром да је најчешћи. Са друге стране све више се посвећује пажња на усавршавању механизма заштите брака и породице како би се стопа развода смањила. Због тога је уведен поступак посредовања како суда тако и Центра за социјални рад. Ипак, ма колико год да правна регулатива постаје подобна за овакве односе и регулише их на што бољи начин вероватно ће увек бити танка нит између тога да ли сачувати брак или ћемо разводом сачувати и себе и друге. Што се тиче престанка брака природним путем на то ипак не би могло да се утиче на овакав начин с обзиром на то да се у тим случајевима воља супружника у многоме не исказује.

VIII ЛИТЕРАТУРА

1. Босиљчић, М. (1978). Заједничка својина, Енциклопедија имовинског права, трећи том. Београд: Новинско – издавачка установа Службени лист СФРЈ.
2. Драшкић М., Породично право и права детета, Правни факултет, Београд 2014.
3. Закон о ванпарничном поступку. Службени гласник СРС, бр. 25/82 и 48/88 и Службени гласник РС, бр. 46/95 - др. закон, 18/2005 - др. закон, 85/2012, 45/2013 - др. закон, 55/2014 и 6/2015.
4. Закон о парничном поступку. Службени гласник Републике Србије, бр. 72/2011, 49/2013 - одлука УС, 74/2013 - одлука УС, 55/2014, 87/2018 и 18/2020
5. Закон о облигационим односима, „Службени лист СФРЈ“бр. 29/78, 39/85, 45/89 – одлука УСЈ и 57/89, "Службени лист СРЈ", бр. 31/93 и "Службени лист СЦГ", бр. 1/2003 –Уставна повеља
6. И. Мајсторовић, Брачни Уговор Новина хрватског обитељског права, Правни факултет у Загребу 2005.
7. Ј. Салма, *Облигационо право*, Правни факултет у Новом Саду, 1999.
8. Ј. Салма, *„О брачно–имовинском уговору“*, Нови Сад, 2002.
9. Ковачек-Станић, Г. (2007). Породично право: партнерско, дечје и старатељско право. Центар за издавачку делатност Правног факултета у Новом Саду.
10. Панов, С. - *Породично право* - Правни факултет - Универзитет у Београду, Београд 2012.

11. Породични закон. Службени гласник Републике Србије бр. 18/2005, 72/2011 – др. закон и 6/2015.
12. Петровић Б., *Грађанска кодификација*, Зборник радова презентованих на научном скупу одржаном на Правном факултету у Нишу, Ниш, 2003.
13. Пајтић, Б., *Брачни имовински уговор*, Нови Сад, 2009.
14. Перовић, С., *Облигационо право*, Београд, 1973.
15. Поњавић, З.: *Породично право*, Правни факултет Крагујевац, Крагујевац, 2007.
16. Пресуда Врховног касационог суда Србије, Рев. 2969/03
17. Пресуда Врховног касационог суда Рев 2088/20 од 10.06.2020. године
18. Почуча, М, *Заједничка имовина супружника*, Гласник Адвокатске коморе Војводине, вол. 84, бр. 2, Правни факултет Универзитета Привредна академија, Нови Сад, 2012
19. Радованов, А., Почуча, М., *Брачно имовинско право-Породично процесно право*, 2011.
20. Радишић, Ј., *Облигационо право*, Ниш, 2016.
21. Трива, С. - *Грађанско парнично процесно право*, Загреб, 1983.

IX ОСТАЛА ИСТРАЖИВАЧКА ГРАЂА

1. Развод брака, Завод за равноправност полова - <https://ravnopravnost.org.rs/wp-content/uploads/2017/03/3-Razvod-braka.pdf>
2. Правне последице престанка брака, <https://zir.nsk.hr/islandora/object/pravo:3373>
3. <https://www.besplatnapravnepomoc.rs/tekstovi/porodicno-pravo/pojam-braka/>
4. http://projuris.org/zakljucenje_braka.html
5. <https://www.scribd.com/doc/103029986/bracni-ugovor>
6. <http://www.fpn.bg.ac.rs/wp-content/uploads/2016/10/Brak-i-vanbracna-zajednica.pdf>
7. <https://www.besplatnapravnaedukacija.rs/tekstovi/porodicno-pravo/razvod-braka/>
8. <http://www.besplatnapravnepomoc.rs/tekstovi/porodicno-pravo/2896-2/#1>
9. <http://nomcentarngo.com/razvod-braka-i-ostali-nacini-prestanaka-braka/>
10. <http://advokatibeograd.com/razlika-izmedu-nistavosti-i-rusljivosti-ugovora/>
11. http://www.prafak.ni.ac.rs/files/nast_mat/4.vanbracna.zajednica.prestanak.braka.pdf
12. <https://advokatskakancelarija.slavicajanjic.co.rs/advokati-beograd-rusljivost-braka/>
13. https://www.researchgate.net/profile/Ana-Covic-2/publication/361349834_ZAKLJUCENJE_I_PRESTANAK_BRAKA_U_SERIJATSKOM_PRAVU_Conclusion_and_Termination_of_Marriage_in_Sharia_Law/links/62ab9908938bee3e3f3975c7/ZAKLJUCENJE-I-PRESTANAK-BRAKA-U-SERIJATSKOM-PRAVU-Conclusion-and-Termination-of-Marriage-in-Sharia-Law.pdf
14. <https://www.advokat-novisad.com/blog/pravne-posledice-prestanaka-braka/>
15. <https://advokatbeograd.net/razvod-braka-advokat-beograd.html>
16. <https://www.vk.sud.rs/sr-lat/rev-20882020-odgovornost-supruznika-za-obaveze-preuzete-tokom-braka>

X САЖЕТАК И КЉУЧНЕ РЕЧИ

Брак је законом уређена заједница живота жене и мушкарца, и као такав, требало би да буде оличење повезаности и склада између човека и жене, и да траје заувек. Породично право представља скуп правних норми којима се уређују односи између чланова породице, сродника, углавном у браку, односно ванбрачној заједници. Међутим, савремено доба доноси са собом велике промене које се тичу брака и брачног живота и доводе до масовне појаве развода брака. Према Породичном закону Србије, сваки супружник има право на развод брака ако су брачни односи озбиљно и трајно поремећени или ако се објективно не може остваривати заједница живота супружника.

Брак може престати на више начина а то су разводом који може бити споразумни или по тужби, у зависности од тога да ли постоји могућност склапања договора међу супружницима. Затим, брак може престати проглашењем несталог супружника за умрло лице или смрћу супружника. Још један од начина престанка брака јесте постојање разлога за његову рушљивост односно ништавост.

Након што брак престане долази до правних последица. Оне се односе на заједничко вршење родитељског права, промену презимена супружника, деобу заједничке имовине и законско издржавање супружника уколико су испуњени предвиђени услови. Готово свака од ових правних последица би могла да се реши споразумним путем али наравно уколико оба брачна друга су спремна на компромис. У супротном, морало би доћи до покретања посебних судских поступака ради остваривања одређених права након престанка брака.

Кључне речи: *брак, породично право, развод брака, поништај брака, правне последице престанка брака, деоба заједничке имовине, вршење родитељског права, законско издржавање.*

XI SUMMARY AND KEY WORDS

TERMINATION OF MARRIAGE AND LEGAL CONSEQUENCES

Marriage is a legally regulated community of life of a woman and a man, and as such, it should be the embodiment of the connection and harmony between man and woman, and it should last forever. Family law is a set of legal rules regulating relations between family members, relatives, mainly in the marriage and in the illegitimate community. But the modern age brings with it major changes in marriage and marital life, leading to a massive divorce. Under Serbian family law, every spouse has the right to divorce if the marriage relationship is seriously and permanently disrupted or if the union of the spouse's life cannot be objectively achieved.

Marriage can end in several ways, namely by divorce, which can be by agreement or by lawsuit, depending on whether there is a possibility of reaching an agreement between spouses. Marriage can end with the declaration of the missing spouse as deceased person or with the death of the spouse. Another way to terminate marriage is the existence of a reason for its dissolution or nullity.

After the marriage ends there are legal consequences. They refer to the joint exercise of parental rights, change of spouse's surname, the division of joint property and the legal maintenance of the spouse if the stipulated conditions are met. Almost every one of these legal consequences could be resolved by agreement, but of course if both spouses are ready to compromise. Otherwise, special court proceedings would have to be initiated in order to exercise certain rights after the end of the marriage.

Keywords: *Marriage, family law, divorce, annul the marriage, legal consequences of the termination of marriage, division of joint property, exercise of parental, legal maintenance*

XII БИОГРАФИЈА СТУДЕНТА

Милена Миланов рођена 09.10.1996 у Врању. Завршила је гимназију Бора Станковић у Врању, а потом и започела основне студије на Правном факултету, Универзитета у Нишу.

Након стеченог знања из најразличитијих предмета са којима се сусретала на основним академским студијама на Правном факултету у Нишу и након протекла нешто више од четири године, дана 04. фебруара 2020. је дипломирала, вратила се у свој родни град и почела да обавља приправнички стаж у адвокатској канцеларији Мирослава Нешића из Врања врло брзо након завршетка факултета како би одржала континуитет и видела како се у пракси реализује теоретско знање стечено на факултету.

Тамо се бавила различитим гранама права као што су грађанско, кривично, стечајно, привредно право, као адвокатски приправник заступала на многим суђењима у свим напред наведеним областима, а све у границама одређеним законом. Током рада је схватила да јој се највише допала парница те је због тога тада, школске године 2020/2021. уписала мастер академске студије на грађанскоправном смеру. У том периоду стажирања упоредо је положила све испите на мастеру и након 2 године стекла услов за полагање правосудног који је положила октобра 2022.

Након полагања правосудног вратила се на рад у адвокатској канцеларији где је и стажирала. Јануара 2023 положила је адвокатски испит у адвокатској комори у Нишу и у будућности планира да се упише као адвокат.

Планира да настави да се бави адвокатуром и да усаврши своја знања на што више области права могу јер адвокатура као посао у Врању то захтева. Ипак највише пажње планира да обрати на парницу као врсту судског поступка јер

обухвата најразличитије области као што су породични, облигациони, стварноправни итд, те је сигурна да ће јој знање и искуство стечено на мастер академским студијама права и те како користити у даљој пословној каријери.

**ИЗЈАВА О ИСТОВЕТНОСТИ
ШТАМПАНОГ И ЕЛЕКТРОНСКОГ ОБЛИКА МАСТЕР РАДА**

Име и презиме аутора мастер рада: Милена Миланов

Наслов мастер рада: Престанак брака и правне последице

Ментор: Проф. др Дејан Јанићијевић

Изјављујем да је електронски облик мастер рада у pdf формату истоветан штампаном облику, који сам предао/ла Правном факултету Универзитета у Нишу.

У Нишу, _____

Потпис аутора

ИЗЈАВА О АУТОРСТВУ И ОДОБРАВАЊУ ОБЈАВЉИВАЊА МАСТЕР РАДА

Изјављујем да је мастер рад, под насловом Престанак брака и правне последице пријављен и одбрањен на Правном факултету Универзитета у Нишу:

- резултат сопственог истраживачког рада;
- да овај мастер рад у целини, нити у деловима, нисам пријављивао/ла на другим факултетима, нити универзитетима;
- да нисам повредио/ла ауторска права, нити злоупотребио/ла интелектуалну својину других лица.

Дозвољавам да се овај мастер рад чува у библиотеци и објави на сајту Правног факултета Универзитета у Нишу, са подацима о датуму одбране и комисији пред којом је рад брањен.

Аутор мастер рада: Милена Миланов

У Нишу, _____

Потпис аутора

_____